

El pou del vernís

Butlletí
d'informació

Editorial

Quan ja s'acosten les vacances, us presentem aquest exemplar núm. 6 del Pou del Vernís, que es fa ressò de nombroses activitats desenvolupades per aquest Grup d'Estudis en aquest primer semestre de 2004, on hem posat les nostres il·lusions i el millor entusiasme.

Com balanç positiu podem esmentar 4 Trobades de la Gent Gran, que s'han vist acollides amb nombrosa assistència. Tanmateix una calçotada, una vetllada literària amb la personalitat de Miquel Martí i Pol i la participació en la Fira d'Entitats de la nostra població, on vam donar a conèixer les nostres activitats vinculades amb l'Institut Ramon Muntaner que abasta tots els països catalans. També el nostre butlletí ha sortit trimestralment amb regularitat. Estem segurs que els nostres socis i interessats en la nostra activitat ho veuran amb força satisfacció.

Però no tot ens ha sortit bé. Havíem programat una exposició de cuina pel proper mes de juliol, amb la qual preveïem mobilitzar de forma important la nostra ciutadania. Però no ha estat factible realitzar-la enguany, car una exposició d'aquesta mena comporta despeses notables i no ens ha estat possible d'assolir l'ajut municipal per aquest any 2004. Sembla ser que es perfilen possibilitats certes d'organitzar-ho per l'any vinent. En cas afirmatiu us informarem de seguida.

En aquest exemplar núm. 6 us referim la nostra voluntat de lluitar per tots els signes d'identitat que ens han confegit com a país i com a poble. Comptem amb tots els ciutadans per aconseguir que el nostre Grup d'Estudis sigui un referent de civisme i catalanitat a la nostra vila.

El pou del
vernís
Butlletí
d'informació

Consell de redacció:

Equip del Grup d'Estudis

Casal de Cultura Robert Brillas
Àngel Guimerà, 38
08950 Esplugues de Llobregat

D.L. B-16145-2000

Imprimeix: NB COMUNICACIONS

Atès l'interès que presenta la col·laboració del sr. E. Gonzàlez, ens permetem presentar-vos el tema de les farmàcies en dues etapes. La primera és aquesta i la segona apareixerà en el següent butlletí.

Històries de farmàcia - I

Diguem en primer lloc que, en l'evolució del art de curar al llarg del pas del temps, hi va haver una època molt extensa en què la farmàcia no es diferenciava de la medicina. Per tant, en la pràctica, el que curava entenia tant en les malalties com en els remeis per a curar-les. Feta aquesta distinció vegem alguns dels passos que ha donat l'evolució del medicament al llarg del temps.

Primera història

L'home primitiu, evidentment, va tenir cura de les seves malalties i de les seves nafres, tot i que els seus mitjans per a curar-les fossin tan limitats. Nosaltres davant d'un mal físic o moral al que no hi veïem solució diem irònicament "posa-t'hi fulles". És el que feien la gent de la prehistòria: posar-s'hi fulles. Però amb la seva capacitat d'observació van veure que algun tipus de fulles empitjoraven la ferida, mentre que altres tallaven l'hemorràgia i facilitaven la curació. Podem considerar que aquests són els primers actes curatius de la història. El coneixement de quines plantes eren beneficioses i quines eren perjudicials, fins i tot verinoses, va ésser adquirit per persones de gran memòria i forta personalitat: eren els bruixots de la tribu.

Segona història

Quan l'home aprèn a expressar per escrit les seves idees, ja ha evolucionat en els seus coneixements dels remeis i és ja capaç de fer fórmules compostes per barreja de medicaments simples i excipients. És el cas dels egip-

cis, els quals van desenvolupar gran quantitat de preparacions que feien servir com a cura de les malalties, per a embellir la seva cara (són els creadors de la cosmètica) o per a embalsamar els cadàvers pensant en la immortalitat. Així els metges d'aquell temps tenien ja al seu abast, entre altres fórmules, un gran nombre de coliris per a donar brillantor als ulls (femenins) i per a curar-los. Aquestes fórmules estan consignades en el papir denominat d'Ebers, per haver estat, l'arqueòleg d'aquest nom, el seu descobridor.

Tercera història

El que escriu aquestes ratlles va voler retre un homenatge a la cultura farmacèutica egípcia i per això, al instal·lar la seva farmàcia al carrer Joan Corrales d'aquesta població d'Esplugues, va decorar el frontal del taulell amb un plafó constituït per una fotografia d'un gravat egipci, que representava un acte farmacèutic. Per això alguns veïns li deien afectuosament la "Farmàcia dels egipcis". Uns anys més tard, amb un nou taulell més adequat per a la protecció, front als abundosos atracaments que sofríem les farmàcies, va bandejar aquella decoració.

Quarta història

Els xinesos van desenvolupar la ciència de la medicina i de la farmàcia d'una forma aïllada de les altres cultures. Per a ells hi havia, i encara hi ha actualment, la llei del Yin i del Yang. El yin significa: nord, hivern, fred, quietud, femella i terra; i el yang significa: sol, estiu, calor, mascle, activitat. Sota aquesta

filosofia es va donar una circumstància molt curiosa en el moment en què, a Xina, quan el malalt es moria, s'acusava al metge d'haver faltat a les regles del amor i de no ésser suficientment savi per a portar a bon terme la funció que s'havia proposat, i per aquesta raó era inexorablement decapitat. Conseqüència negativa: ningú gosava a fer de metge i només l'emperador s'hi atrevia, perquè aquest estava exempt d'aquesta regla. Abreujant molt diré que la gent solucionava les seves malalties i dolors per mitjà de l'acupuntura, i per un us racional de l'opi, entre altres coses.

Cinquena història

El grecs racionalitzen la medicina i practiquen ja la cirurgia, encara que ho posen tot baix la protecció d'alguns dels seus déus: Asclepias era el més important i els seus fills eren Hygea, deessa de la higiene, Panacea, patrocinatora dels remeis infal·libles i Macaó i Polidari que se'ls considerava metges. La terapèutica que utilitzaven en els seus temples-sanatoris, a més dels salms i els càntics, era aplicar un règim de repòs amb massatges, banys, exercicis suaus i una estricta dieta alimentària i, si calia, s'aplicava el son sagrat que era una espècie de hipnotisme, del qual, el malalt en sortia moltes vegades molt millorat o curat del tot. Grècia tingué algunes escoles de metges i el metge més famós de la cultura grega és Hipòcrates. En aquesta època l'us de les plantes medicinals

(Continua a la pàgina següent)

està ja completament estès.

Sisena història

En l'època romana el déu de la medicina és Esculapi i els metges més famosos són Dioscòrides i Galé (Galeno). Els medicaments que utilitzen són gairebé tots d'origen vegetal i els seus coneixements del cos humà van adquirint una extensió considerable, encara que moltes malalties no sabessin com curar-les. El sistema fisiològic de Galé està basat en els quatre elements: aigua, aire, terra i foc i en els quatre tipus de malalties: fredes, humides, calentes i seques. Tots els medicaments s'agrupen en quatre grups: freds, calents, humits i secs, i així una malaltia qualificada de freda la combat amb els medicaments calents, i una de seca amb els medicaments humits, etc. Aquí comença l'us dels polifàrmacs que són barreges de molts medicaments inclosos en el mateix grup.

Setena història

Exemple d'un polifàrmac famós, utilitzat pels romans i que arriba fins al segle XIX és la Triaca Magna. Encara que al llarg del

temps hi van haver algunes fórmules diferents del medicament denominat per aquest nom, la més acceptada tenia, ni més ni menys, que 300 ingredients, essent els més abundosos en quantitat, el vi i la mel, i el més actiu l'opi. Es dona la circumstància curiosa que a l'edat mitjana les Triagues més famoses a Europa eren les preparades a Venècia, Montpeller i Barcelona. Aquí, la preparació d'aquest medicament era tota una cerimònia i hi ha constància, què a l'any 1664, la Triaca barcelonina, es va fer d'una manera festiva i pública. Així consta que el dia 30 de maig d'aquell any, el pòrtic cobert de l'església de Sant Jaume, que estava ocupant part de l'actual plaça de sant Jaume, es va encatifar i guarnir per a que el bisbe de Barcelona, els consellers i els metges més famosos de la ciutat, assentats en poltronnes de vellut veiessin com una munió de farmacèutics examinaven amb detenció aquells nombrosos medicaments simples i començaven a elaborar la Triaca barrejant-los en grossos morters fins a obtenir la quantitat necessària per a tot Catalunya.

Heu de pensar que era un medicament molt car i que només els malalts de la classe alta podien fer la despesa requerida. Aquesta preparació pública va durar uns quants anys. Després va tornar a quedar reclosa en la intimitat de les farmàcies.

En el dietari d'un avantpassat meu farmacèutic, a l'any 1837 encara hi consta la adquisició de Triaca magna, que aleshores, segons la fórmula oficial, només constava de 65 components.

Octava història

La evolució de la farmàcia en l'edat mitjana es deu, com tantes altres coses, als coneixements guardats, utilitzats i millorats en els monestirs. Però el salt quantitatiu de la millora es relativament escàs, fins que arriba un metge suís anomenat Paracels que té la intuïció d'una nova forma d'atacar les malalties. Després d'estudiar medicina com el seu pare, adquirir els coneixements de química propis de l'època i recórrer tot Europa, va crear la seva teoria de l'especificitat: a cada malaltia li correspon un medicament. El més destacat d'allò que ell va fer és proporcionar senzillesa i

eficàcia a la farmàcia. A partir d'ell tot serà diferent en aquest camp i els progressos per la incorporació de substàncies químiques com a medicaments ens portaran al concepte actual de la farmàcia.

Novena història

La farmàcia dels convents es va anar estenen en petites farmàcies on un apotecari format en les escoles adients realitzava i donava cos a les fórmules magistrals que el metge, que ha visitat el malalt, prescrivia. La diferència amb l'actualitat és que de fórmules magistrals se'n fan molt poques, i bé prou sabeu que, el que acostumen a prescriure els metges, són específics, medicaments preparats per laboratoris farmacèutics. Els laboratoris són els únics que poden fer front a la investigació de nous medicaments per aquelles malalties, la curació de les quals no esta ben resolta o de les que encara són incurables.

Eduard González Montardit

Llicenciat en Farmàcia

El pou del
Butlletí
d'informació
vernís

NOU NÚM. DE FAX
93 473 29 87

NOU e-mail:
grupestudisesplugues@hotmail.com

Telèfon:
93 473 44 12

Seu:

Casal de Cultura Robert Brillas
Àngel Guimerà, 38
08950 Esplugues de Llobregat

Dimecres de 18,30 a 20,00 h

Sabies que.....?

Sabies que...?

L'any 1907 es fundà una societat destinada a promoure activitats culturals per al poble, com la música, el teatre, el cant coral, l'esport, etc. a la masia on hi ha el Casal de Cultura Robert Brillas. Aquesta societat s'anomenava "Centre L'Avenç" i l'any 1924 ja va passar al local on es troba avui.

Sabies que.....?

La casa del "Suís" a Finestrelles, coneguda per les reivindicacions populars que la sol·liciten com a espai obert a les entitats i al barri, ja figurava el 1697 en un mapa de Barcelona i els seus entorns, coneguda com Can Rocabert o Cal Dominguet.

Sabies que...?

La Coral centenària "La Coloma" va ser fundada l'any 1860 per l'Andreu Amat i Parera.

Sabies que...?

L'any 1916 s'establí la primera línia d'autobusos d'Esplugues a Barcelona.

Roser Camps

Documentació: "Tornant a mirar" de Pasqual Juan Lloret

Els noms dels carrers d'Esplugues i el seu significat

ALEXANDRE GALÍ I COLL,
Ptge.
(Camprodon 1886- Barcelona 1969).

Pedagog i historiador. Organitzà les escoles d'estiu (1915 fins al 1936). El 1924 fundà l'escola Blanquerna on experimentà els mètodes d'escola activa. Publicà una part del "Calaix de Sastre" del Baró de Maldà i un estudi sobre aquest personatge.

El passatge es troba al bell mig del poble, entre els carrers d'Angel Guimerà i Josep Campreciós, i fins als anys seixanta no tenia sortida, limitava amb l'hort de la masia de Ca l'Argemí, que va desaparèixer en la mateixa època, en construir-se la casa

on avui es troba la Caixa de Pensions, a la confluència de Laureà Miró-Joaquim Rosal i Angel Guimerà. Les cases d'aquest passatge, avui encara en podem veure dues d'aspecte rústic, rural, pertanyien al Tonet de les Trompetes, hi viviren les famílies Quiñonero i Balletbò i posteriorment una d'elles acollí fins l'any 2002 l'Agrupament escolta Espluga Viva.

ALEXANDRE SOLER I MARCH,
c. d'
(Barcelona 1874-1949)

Arquitecte modernista, deixeble de Domènech i Montaner. La seva obra

més important és la casa Heribert Pons (1907-1909) de la Rambla de Catalunya. El 1929 projectà el Palau de la Indústria a Montjuïc.

Aquest carrer està situat a la Ciutat Diagonal entre els carrers Doctor Poupiana i Ferrer i Bassa, i es va obrir quan s'inicià la urbanització de la Ciutat Diagonal, a finals dels anys 50, principis dels seixanta. Fins llavors, com bona part de la falda de Sant Pere Màrtir era una zona de conreu de vinyes, garrofers, ametllers i arbres fruiters.

Roser Camps

**TROBADES
MENSUALS
AMB LA GENT
GRAN DEL
NOSTRE POBLE**

Et convidem a passar una agradable vetllada tot escoltant les vivències, anècdotes i els records de la gent que ha escrit la història del nostre poble.

Dia: El primer dijous de cada mes
Lloc: Casal de Cultura
Robert Brillas
Sala Pau Sans i Guitart
Hora: a les 19.30

Notícia de l'Institut Ramon Muntaner

Un dels objectius del Grup d'Estudis d'Esplugues és el de vincular-se activament amb tots els centres germans dels Països Catalans. La cultura catalana s'ha de defensar amb la unitat i l'esforç dels seus ciutadans. Com a espluguins no podem rebutjar aquesta possibilitat de treballar en un àmbit molt més gran que la pròpia vila.

Les comeses de l'Institut Ramon Muntaner ja s'explicitaven al nostre estand durant la recent Fira d'Entitats.

Ubicat a Mora la Nova, aquest Institut va nèixer d'un acord entre la Generalitat de Catalunya i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana. Els seus objectius són molt interessants i la nostra entitat està afiliada des de fa un cert temps. És, per tant, un repte formal que el Grup d'Estudis d'Esplugues ha acceptat amb coratge.

De interessar-vos una informació sobre l'Institut Ramon Muntaner, us el facilitarem amb molt de gust.

Si voleu fer-vos socis/sòcies ompleneu aquesta butlleta o una fotocòpia i envieu-la al Grup d'Estudis d'Esplugues.

En/Na	<input type="text"/>	Telèfon	<input type="text"/>
Adreça	<input type="text"/>		
Població	<input type="text"/>		
C.P.	<input type="text"/>	e-mail	<input type="text"/>

Estic interessat/da

Fer-me soci/a

Rebre informació activitats

Col.laborar com

Quota soci/a: 25 euros l'any

adjunt taló

compte corrent

signatura

CARD FUELL

Carthamus lanatus

Fam. Compostes

Planta anual de tija erecta fins a 70 cm., amb ramificacions a la part alta que solen créixer més enlaire que el capítol floral de la tija.

Una fina teranyina es desenvolupa entre les bràctees dels involucre produïda per glàndules de la pròpia planta.

Les fulles, de 8 a 10 cm., les de la part baixa sèssils, les de més amunt mig abraçadores, alternes i disposades en

espiral dextrorsa, d'aspecte coriaci, acanalades i una mica arquejades, i les vores amb profunds arcs entrants rematats en espines tan feridores com ho és la de la punta.

Els capítols florals són terminals i porten els involucre formats amb tres o quatre nivells de bràctees espinoses, que tot just si deixen sortir el conjunt de les flors, totes tubulars, de color groc viu, de 20 a 25 mm., que recorden els pèls gruixuts d'un pinzell.

El nom popular d'”assotacristos” expressa d'una manera ben eloqüent l'extraordinari aspecte agressiu-defensiu d'aquesta planta.

Se'n poden veure de florits del maig a l'agost.

Andreu Ferret

Carthamus lanatus
Fam. Compostes